

EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDONORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

JUHTIMINE

JOOKSVAD TEGEVUSED:

ELUSDOONORITE REGISTRID

INTENSIIVRAVISPETSIALISTIDE

JA

SIIRDAMISKOORDINAATORITE

VAHELISE KOOSTÖÖ

TUGEVDAMINE

MESTIMINE

KOORDINAATOR: ONT, HISPAANIA

SELLES VÄLJAANDES

EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDOOORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

JUHTIMINE

Projekt „Euroopa Liidu ülese üldise koordineerituse saavutamine elundidoonorluse valdkonnas“ (ACCORD) on ühismeede, mida kaasrahastavad Euroopa Komisjon ning 23-st assotsiatsioonipartnerist koosnev konsortsium Hispaania organisatsiooni Organización Nacional de Trasplantes (ONT) koordineerimisel (Joonis 1). Projekti on kaasatud 10 koostööpartnerit, teiste seas Euroopa Nõukogu ja Maailma Terviseorganisatsioon. Projekt algas 2012. aasta mais ning lõpeb peatselt – 2015. aasta oktoobris. Lõplik tulemuste levitamise üritus on planeeritud 2. juunile Madridis (Hispaanias).

ACCORD loodi Euroopa Liidus, kus liikmesriigid ei suuda katta patsientide siirdamisvajadusi ning nii elus- kui surnud doonorite arvu iseloomustab suur kõikumine riikide lõikes. Projekt loodi ühenduses, kus on võetud eesmärgiks siirdamiseks mõeldud inimelundite jaoks ühiste kvaliteedi- ja ohutusstandardite väljatöötamine vastavalt direktiivis 2010/53/EL kirjeldatule.

JOON 1: ACCORDI KONSORTSIUM - ASSOTSIAATSIONIPARTNERID

Bulgaaria: BEAT
Horvaatia: MOH
Küpros: Tervishoiuministerium
Tšehhi Vabariik: KST
Eesti: TUH
Prantsusmaa: ABM
Saksamaa: DSO
Kreeka: HTO
Ungari: HNBTS
Iirimaa: HSE
Itaalia: ISS-CNT
Läti: PSCUH
Leedu: NTB
Malta: MHEC
Norra: HDIR
Poola: Poltransplant
Portugal: IPST
Rumeenia: ANT
Sloveenia: Slovenija Transplant
Slovaki Vabariik: NTO
Hispaania: ONT
Madalamaad: DTF
Ühendkuningriik: NHSBT

¹ Maailma Terviseorganisatsioon, Euroopa Nõukogu (Euroopa ravimi- ja tervishoiukvaliteedi direktoraat), Euroopa Haigla- ja Tervishoiuföderatsioon (HOPE), Euroopa Intensiivravimeditiini Ühing (ESICM), Euroopa Elundidoonorluse ja Siirdamise Koordineerimise Organisatsioon (EDTCO), Eurotransplant, Scandiarttransplant, Barcelona Haigla Kliinik (Hispaania), Organisation des Établissements de Soins (Belgia), Genti Ülikooli Kliinik (Austria).

EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDOOORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

ACCORDi eesmärgiks on liikmesriikide kogupotentsiaali rakendamisele kaasaaitamine elundidoonorluse ja siirdamise valdkonnas. Selleks edendatakse riikidevahelist koostööd ja rakendatakse nii direktiivi 2010/53/EL kui ka Euroopa Komisjoni Elundidoonorluse ja elundite siirdamise tegevuskava (2009–2015): liikmesriikidevaheline tugevdatud koostöö.

ACCORDil on kolm põhieesmärki, millest igaüks esindab kindlat tegevusvaldkonda:

1. EL-i liikmesriikide elusdoonorite infosüsteemide täiustamine, eriti soovitude jagamise kaudu riiklikele elusdoonoriregistritele ning vastava valdkonna riikideülese andmevahetumudeli loomise.

2. Kahe spetsialistide grupi – intensiivravipersonali ning siirdamiskoordinaatorite – vahelise koostöö edendamine potentsiaalsete surnud doonorite realiseerimise protsessi optimeerimiseks.

3. EL-i liikmesriikide vahelise praktiliste koostööprojektide (mestimistegevuste) organiseerimine *direktiiviga 2010/53/EL ja Euroopa Komisjoni Elundidoonorluse ja elundite siirdamise tegevuskavaga (2009–2015)* haakuvate teadmiste, oskusteabe ning töövahendite jagamiseks.

Projekt koosneb kuuest erinevast Tegevuste Paketist (TP-st): kolmest horisontaalsest TP-st (1, 2 ja 3) ning kolmest sisulisest TP-st (4, 5 ja 6). Iga ACCORDi põhieesmärgile on pühendatud üks sisuline TP. Iga TP detailsemad eesmärgid ja juhid on järgmised:

- **TP1** – Koordineerimine: Projekti juhtimine ning tagamine, et see rakendatakse planeeritud viisil. Projektijuht: Organización Nacional de Trasplantes, Hispaania.
- **TP2** – Levitamine: Tagatakse, et projekti tulemused on asjakohastele sidusgruppidele sobivaimal viisil kättesaadavad. Projektijuht: ISSCentro Nazionale Trapianti, Itaalia.

EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDOONORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

JUHTIMINE

- **TP 3** – Hindamine: Kinnitatakse, et projekt viidi vastavalt plaanile ellu, on jätkusuutlik ning potentsiaalselt suure mõjuga. Projektijuht: Organización Nacional de Trasplantes, Hispaania.
  - **TP4** – Elusdoonoriregistrid: Antakse soovitusi riiklike doonoriregistrite kujundamise, väljatöötamise ja haldamise jaoks. Laiemaks eesmärgiks on Euroopa elusdoonorite üldregistri mudeli (mis läbib piloteerimis-etapi) väljatöötamine riikideülese andme jagamise jaoks. Projektijuht: Madalmaade Elundisiirdamise Fond, Madalmaad.
  - **TP5** – Intensiivravispetsialistide ja siirdamiskoordinaatorite vaheline koostöö: Analüüsitakse fataalse ajuvigastusega patsientidele rakendatava surmaeelse ravi praktikaid Euroopa Liidus ning hinnatakse nende mõju elundidoonorlusele. TP-s on ka praktiline etapp, mille käigus rakendatakse kiiret parendusmeetodit (planeeri-tee-uuri-tegutse) kahe kaasatud spetsialistide grupi vahelise koostöö edendamiseks. Juht: NHS Blood and Transplant, Ühendkuningriik.
  - **TP 6** – Mestimistegevused: Spetsiifilisemate koostööprojektide läbiviimine EL-i liikmesriikide vahel elundidoonorluse ja siirdamise valdkonnas vastavalt riiklikele prioriteetidele ning terviklike ja spetsiaalselt selleks eesmärgiks välja töötatud protokollide alusel. Saadud kogemuste põhjal plaanitakse koostada suunised tulevaste mestimistegevuste läbiviimiseks. Projektijuht: Agence de la biomédecine, Prantsusmaa.
- Selles uudiskirjas antakse ülevaade ACCORDi projekti tegevustest ja saavutustest kuni 2014. aasta detsembrini.

EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDOOORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

EESSÕNA ACCORDI DIREKTORILT DR RAFAEL MATESANZILT

Elundisiirdamise-alasel koostööl on Euroopas pikk ajalugu. Siinkohal tuleb esile tõsta Euroopa Nõukogu siirdamiskomitee olulist panust antud valdkonda ühtsete standardite kehtestamise, parimate praktikate jagamise võimaldamise ning võrdlusuuringute tegemise kaudu. Euroopa Liidu rolli selles konkreetses tervishoiuvaldkonnas kirjeldab Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 168. Selle kehtimahakkamisest on ühendus toetanud muljetavaldaval hulgal äärmiselt asjakohaseid projekte, millel on olnud määrav roll teadmiste ammutamises, oskusteabe jagamises ja tugeva pädevate asutuste võrgustiku loomises. Olles isiklikult kogu selles tegevuses juba 1990. aastate algusest kaasa löönud, pean ütleva, et ACCORDi projekti peetakse juba praegu mitmel põhjusel oluliseks teetähiseks.

Esimeseks põhjuseks on projekti laiahaardelisus. See tegeleb Euroopa Komisjoni poolt elundidooorluse ja siirdamise vallas juba eelnevalt määratletud kolme põhilise väljakutsega: elundite ebapiisav kättesaadavus, siirdamissüsteemide ebavõrdne efektiivsus ning siirdamiseks mõeldud elunditele kehtivate ühtsete kvaliteedi- ja ohutusstandardite puudumine.

Teiseks on projekt olnud väga praktiline ning püüab pakkuda reaalsele probleemidele tõhusaid lahendusi. Toon mõned näited selle kohta, mida meil on õnnestunud ACCORDi projekti raames saavutada.

Mitmed riigid on juba alustanud riiklike doonoriregistrite loomist (või olemasolevate doonoriregistrite ümberkujundamist), võttes arvesse projekti käigus koostatud standardeid ning jagatud soovitusi. Hispaania alustas TP5 käigus tehtud tööst inspireerituna riikliku programmiga, kus kasutatakse kohalikele vajadustele vastavaks kohandatud töövahendeid ja küsimustikke. Niinimetatud „Hispaania ACCORDis“ osaleb 71 haiglat kogu riigist. Kogutakse andmeid fataalse ajuvigastuse tagajärjel surnud inimeste kohta, ollakse valmis parendusmeetodi (PDSA) koolitusteks ning PDSA tsüklite rakendamiseks surmajärgse doonorluse protsessi täiustamiseks.

EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDOOORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

JUHTIMINE

Mõnesid mestimistegevuste käigus loodud töövahendeid (Tšehhi Vabariigis, Küprosel, Leedus ja Maltal Itaalia kaasabil siirdamiskeskuste akrediteerimis- ja auditeerimissüsteemi loomine, Ungaris Madalmaade kaasabil elundieemalduskirurgidele riikliku väljaõppe- ja akrediteerimisprogrammi loomine ning doonorlus- ja siirdamissüsteemi struktureerimine Bulgaarias Prantsusmaa kaasabil) on juba edastatud paljudele teistele Euroopa riikidele kui erakordselt kasulikke lahendusi.

Kõiki nimetatud saavutusi tutvustatakse detailselt projekti avalikul lõppkonverentsil 2. juunil 2015 Madridis (Hispaanias). Kõik on osalema oodatud. Selleks hetkeks on projekti avakohtumisest möödunud kolm aastat. Alustasime pühendumise ja entusiasmiga ning peagi saate tunnistajateks, et lõpetame uhkustundega, kuna ACCORD võib Euroopas kaasa tuua tõelisi muutusi. Lubage mul siinkohal võimalust kasutada, et tänada kõiki projektipartnereid, kellela see projekt ei oleks võimalik olnud.

Eriti soovin tänada kõiki tegevuspakettide juhte nende muljetavaldava töö eest. Samuti olen südamest tänulik Välise nõuandekogu liikmetele, kes olid pühendunud ACCORDi projekti käigus loodavate toodete kvaliteedile. Minu jaoks isiklikult on selle fantastilise meeskonna juhtimine olnud auasi.

Rafael Matesanz

EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDOOORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

ELUSDOONORITE REGISTRITE LOOMISE TOETAMINE NING ELUSDOONORLUSE MÕJUSID PUUDUTAVATE ANDMETE RAHVUSVAHELISE JAGAMISE SOODUSTAMINE

VÕTMESÕNUMID

Euroopa Liidus üha laialdasemalt leviv elusdoonorlus aitab suurendada siirdamiseks saadaolevate elundite arvu. Selliste programmide üheks alustalaks on terviklik lähenemine elusdoonori kaitsmisele ning need põhinevad olemasolevatel rahvusvahelistel standarditel, näiteks direktiivil 2010/53/EL. Antud direktiiv seab liikmesriikidele kohustuse luua süsteem andmete kogumiseks elusdoonorluse mõjudest ning tekkivatest komplikatsioonidest.

ACCORD on elusdoonorluse hetkeolukorrast Euroopas ning elusdoonorite kohta kogutavatest järelkontrolliandmetest ülevaate teinud ning avaldanud ka vastava üksikasjaliku aruande kogemuste kohta (http://www.accordja.eu/sites/default/files/download_documents/Experience_with_Living_Donation.pdf).

Olemasolevate teadmiste ja asjatundjate arvamuste põhjal koostati soovitusel elusdoonoriregistrite loomi-

seks ja täiustamiseks, sh töötati selliste registrite jaoks välja andmekogum ja andmesõnastik ning tehnilised, organisatoorsed ja juhtimist puudutavad nõuded (http://www.accord-ja.eu/sites/default/files/download_documents/ACCORD%20WP%204%20FINAL%20Data%20set%20and%20data%20dictionary.pdf).

Samuti anti soovitusi hiljuti piloteerimisetapi läbinud Euroopa elusdoonorite üldregistri loomiseks. Üheksa riiki lisasid registrisse aastatel 2010 ja 2011 neeru loovutanud inimeste esimese aasta järelkontrolliandmeid; andmed koguti keskse veebilehe kaudu. Saabuvatel kuudel koostab ACCORD aruande registri piloteerimise kogemuse kohta. Piloteerimisetapi tulemusel valmisid soovitusel Euroopa elusdoonorite üldregistri loomiseks, mis aitaks koguda tõendeid elusdoonoriks olemise riskide kohta doonori eluea jooksul.

EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDONORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

Tegevuste Pakett (TP) 4 esimeseks vahetulemuseks oli aruanne käesoleva hetke elusdoonorlusega seotud kogemustest ning elusdoonorite järelkontrollist (http://www.accord-ja.eu/sites/default/files/download_documents/Experience_with_Living_Donation.pdf). Teiseks vahetulemuseks oli ühise andmekogumi ning andmesõnastiku väljatöötamine riiklikele ja rahvusvahelistele elusdoonoriregistritele. Suureks saavutuseks oli eriti just andmekogum, kuna isegi praeguses projekti lõpetamata faasis kasutatakse seda vahetulemust kui head eeskujulist elusdoonoriregistrite jaoks andmete kogumiseks. Neid vahetulemusi kirjeldasime juba esimeses ACCORDi uudiskirjas, mis keskendus projekti esimesel aastal (2012–2013) tehtud tööle.

Vahetulemus 3: Tehnilised, organisatoorsed ja juhtimist puudutavad nõuded

Aastad 2013–2014 tõid kaasa uusi tulemusi. TP4 veel üheks eesmärgiks oli dokument, milles kirjeldatakse elusdoonoriregistrite ning rahvusvahelise üldregistri tehnilisi, organisatoorseid ja juhtimist puudutavaid nõudeid. Selle eesmärgi täitmine nõudis pisut aega ja arutust, kuna kirjeldamist vajasisid põhistruktuurid.

Kohtumised toimusid Madridis 2013. aasta oktoobris ning Amsterdams 2014. aasta jaanuaris. Paika seati tehniliste nõuete põhimõtted. Näiteks võimalused sisestada andmeid kas otse sisse trükkides või andmefaili üleslaadimise teel, kuid ka võimalus andmeid registrist alla laadida ning andmete ohutust ja turvalisust puudutavad aspektid. Peatükk „Juhtimine ja organisatsioon“ kirjeldas erinevaid elemente, mis on vajalikud riikliku/rahvusvahelise registri toimimiseks. Kuna rakenduse kallal pidid eri paigust tööle asuma erinevad huvigrupid erineva taustaga ja eri riikidest, oli oluline saavutada selged kokkulepped. Vaja oli välja töötada põhimõtted, leida registrisse andmete sisestamise eest vastutavad isikud ning koostada andmebaasi haldav meeskond, kes pakuks igapäevast kliendituge ning haldaks programmi. Tehti ettepanekuid, kuidas seda kõike korraldada. Ka andmete omandi küsimus ning juhtkomitee olid keerulised teemad, mistõttu seda soovitusi sisaldavat dokumenti võib pidada väga väärtuslikuks materjaliks (http://www.accordja.eu/sites/default/files/download_documents/ACCORD_WP_4_Technical_organisational_and_governance_requirements.pdf ACCORD WP4 Pilot Registry).

EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDOONORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

Eelnevates vahetulemustes nimetatud soovitusel vaatas muidugi üle Väline nõuandekogu, kuid samuti pidid need läbima piloteerimisetapi, et projekti lõpparuandes saaks anda lõplikud soovitusel. 2014. aasta märtsis koostati pilootprojekti plaan, millega nõustusid kõik TP4 partnerid. Saavutatud konsensus oli aluseks kõikide piloteerimisperioodi alustamiseks vajalike formaalsuste korraldamiseks. Üheksa riiki astusid üles pilootprojekti aktiivsete osalejatena ülesandega jagada oma riigi elusdoonorite järelkontrolliandmeid. Viis riiki, millel ei olnud olemasolevat (riiklikku) elusdoonorite järelkontrolliandmete registrit, sisestasid andmeid otse (sisse trükkides). Neli riiki, millel oli selline register olemas, testis faili üleslaadimise moodulit, mille jaoks tuli järelkontrolliandmed oma registrist ekstraktida ning need etteantud dokumendimallil ACCORDi registreisse üles laadida. Valitud kohort koosnes aastatel 2010 ja 2011 neeru loovutanud doonorite esimese aasta järelkontrolliandmetest. Registreisse kogutavatele andmetele parameetrite seadmiseks kasutati vahetulemuse 2. ACCORD TP4 projektipartneriks valiti Barcelona Haigla Kliinik (Hispaania). Neil oli kogemusi varasemas EL-I rahastusega projektis EULID, mille käigus väljatöötatud andmebaasi struktuuri sai kasutada ka ACCORDi pilootuuringu nii, et see mahtus etteantud

eelarvesse ja ajagraafikusse. Madalmaade Elundisiirdamise Fondi kui projektijuhi ning Barcelona Haigla Kliiniku vahel allkirjastati allhankeleping. Andmete otsesestamise võimalus oli kättesaadav 2014. aasta mais. Failide üleslaadimise moodul oli valmis 2014. aasta juulis. 2014. aasta oktoobriks olid kõik riigid andmete sisestamise lõpetanud.

Pilootuuringu tulemused

Pilootregistreisse lisati kokku 2909 Euroopa elusneerudoonori andmed. Andmete statistiline analüüs ning hinnang saadud kogemusele esitatakse ACCORD TP4 aruandes. Aruanne peaks valmima 2014. aasta detsembriks ning on üheks 2015. aasta jaanuaris Madridis peetava lõppkohtumise põhiliseks arutlusteemaks.

Lõpparuanne

Kogu tehtud töö ning saavutatud vahetulemused kogutakse lõpparuandesse. Lõpparuanne avalikustatakse 2015. aasta veebruaris (34. projektikuul) ning see sisaldab pilootetapi läbinud soovitusi riikliku/rahvusvahelise elusdoonorite järelkontrolliandmete registri koostamise kohta.

EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDOOORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

INTENSIVRAVISPETSIALISTIDE JA SIIRDAMISKOORDINAATORITE VAHELISE KOOSTÖÖ TUGEVDAMINE

VÕTMEPUNKTID

Elundidoonoriks hakkamise valikut peaks pakkuma kõikidele surmaeelset ravi saavatele patsientidele ning seda mitte üksnes siirdamisvaldkonna jätkusuutliku toimimise tagamiseks, vaid ka sureva patsiendi huvides. Tundub aga, et praktikas seda põhimõtet järjepidevalt ei järgita. ACCORD plaanib nimetatud põhimõtte rakendamist soodustada läbi intensiivravispetsialistide ja siirdamiskoordinaatorite vahelise koostöö tugevdamise.

ACCORD on koostanud fataalse ajuvigastusega patsientide surmaeelse ravi praktikate kirjelduse prospektiivse vaatlusuuringu põhjal, milles osales 67 haiglat 15 EL-i liikmesriigist (www.accord-ja.eu/intensive-care). See oli esimene omalaadne rahvusvaheline ettevõtmine, mis andis ülevaate surmajärgse doonorluse edendamise võimalustest Euroopa mastaabis ning igas osalevas riigis eraldi.

Valitud Euroopa haiglate personal osales koolitusel, kus tutvustati PDSA (planeeri-tee-uuri-tegutse) metoodikat ning selle rakendamise võimalusi surmajärgse doonorluse protsessis. Tulevatel kuudel koostab ACCORD üksikasjaliku aruande, mis sisaldab õpitud metoodika praktilise rakendamise kogumusi koos kasulike materjalide komplekti ning soovitusetega, kuidas PDSA-lähendamist rakendada elundidoonorluse valdkonnas. Meetodi rakendamine põhineb intensiivravispetsialistide ja siirdamiskoordinaatorite vahelisel koostööl, et nad ühendaksid oma jõud surmaeelse doonoriks hakkamise valiku süsteemsel pakkumisel.

ACCORDi ühismeetme Tegevuste Paketi (TP) 5 üldeesmärgiks on intensiivraviosakondade ja siirdamiskoordinaatorite vahelise koostöö tugevdamine, et suurendada surnud doonorite arvu.

EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDOOORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

Projekti üksikasjalikumad eesmärgid on järgmised:

1. osa: Kirjeldada fataalse ajuvigastuse tagajärjel surnud patsientidele rakendatud surmaeelse ravi praktikaid Euroopas ning uurida nende mõju potentsiaalsele doonorlusele.

2. osa: Arendada välja ja proovida rakendusetapis läbi efektiivne kiirete parendusmeetmete komplekt, mille abil saaks soodustada igas tuvastatud surmaeelse ravi plaanis selliseid muudatusi, mis soodustaksid patsiendi siirdumist doonorlussüsteemi.

TP5 juhiks on Ühendkuningriik. Lisaks osalevad projektis veel neliteist EL-i liikmesriiki: Horvaatia, Eesti, Prantsusmaa, Saksamaa, Kreeka, Ungari, Iirimaa, Itaalia, Läti, Leedu, Madalmaad, Portugal, Sloveenia ja Hispaania.

1. osa: Et kirjeldada fataalse ajuvigastuse tagajärjel surnud patsientidele rakendatud surmaeelse ravi praktikaid Euroopas, viidi osalevates haiglates üle kogu Euroopa läbi riikideülene mitme osaleva haiglaga vaatlusuuring. Andmeid koguti vahemikus 1. märts 2013 kuni 31. august 2013 ajuvigastuse tagajärjel surnud patsientide kohta.

Uuring koosnes kolmest küsimustikust:

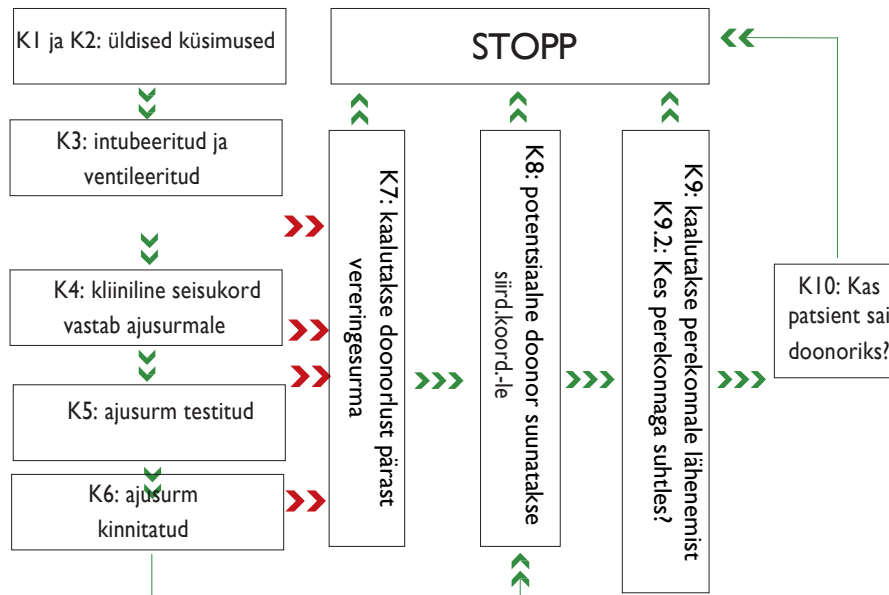
- 1.** Riikide küsimustik – et uurida poliitikate, seaduste ja eetilise raamistiku varieeruvust riikide lõikes.
- 2.** Haiglate küsimustik – et uurida elundidoonorluse protsessi soodustavate ressursside kättesaadavuse varieeruvust.
- 3.** Patsientide küsimustik – et uurida varieeruvust fataalse ajuvigastuse tagajärjel surnud patsientide surmaeelses ravis ning selle mõju potentsiaalsele elundidoonorlusele. Patsientide küsimustik koostati vastavalt Joonisel 1 toodud elundidoonoriks saamise skeemile.

EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDOONORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

JOOKSVAD TEGEVUSED:

INTENSIVRAVISPETSIALISTIDE JA SIIRDMISKOORDINAATORITE KOOSTÖÖ

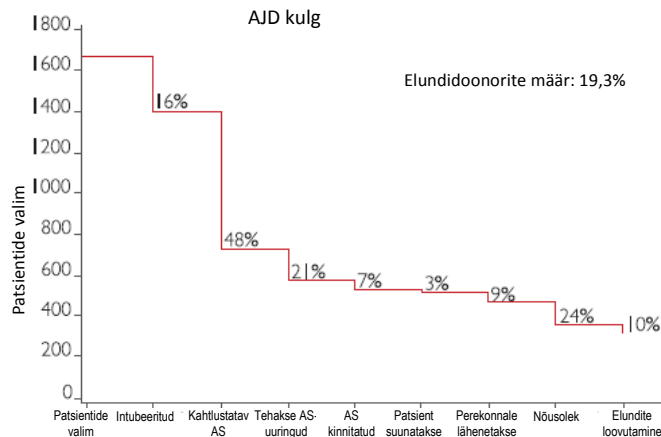

JOON. 1 PATSIENTIDE KÜSIMUSTIKU ÜLESEHITUS

EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDOONORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

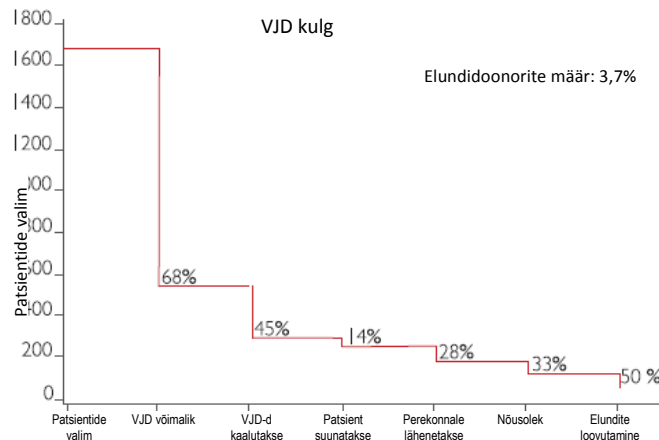
Osalevatel haiglatel tuli tuvastada kuni 50 haigla ükskõik millises osakonnas uurimisperioodil fataalse ajuvigastuse tagajärjel surnud järjestikust patsienti ning koguda nende kohta andmeid. Patsiendiküsitluste andmed sisestati elektroonselt turvalisse veebipõhisesse andmebaasi ACCORDi peamisel veebilehel. 67 uuringus osalevat Euroopa haiglat kogus andmeid kokku 1670

JOON. 2 AJUSURMA-JÄRGSE ELUNDIDOONORLUSE KULG

patsiendi kohta.

Kogu patsiendikohordi põhjal on selge, et elundidoonorluse võimalusi läheb raviprotsessi igas etapis kaduma nii ajusurma-järgse doonorluse (AJD) kui ka vereringesurma-järgse doonorluse (VJD) puhul (Joonis 2 ja Joonis 3).

JOON. 3 VERERINGESURMA-JÄRGSE ELUNDIDOONORLUSE KULG

EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDOONORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

Kasutatud meetodi täielik kirjeldus ning kogu kohordi ja iga osalenud riigi tulemuste analüüs on saadaval TP5 vahearuandes *Variations in end of care pathways for patients with a devastating brain injury in Europe* („Erinevused fataalse ajuvigastusega patsientide surmaeelse ravi plaanides Euroopas“), mis avaldati 2014. a märtsis ning on saadaval ACCORDi veebilehe TP5 leheküljel aadressil www.accord-ja.eu/intensive-care.

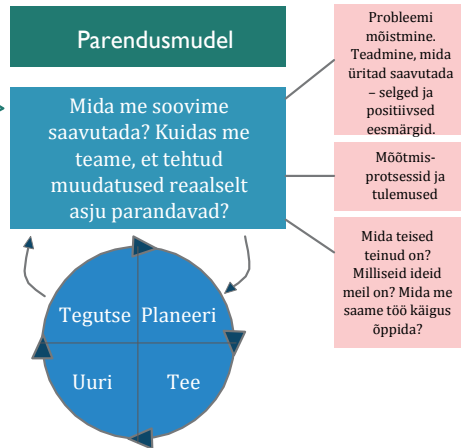
2. osa: 2013. aasta juunist septembrini korraldatud töötubades osales kokku 66 inimest. Koolitustel tutvustati teenuste parendusmeetodit (Joonis 4) ning juhendati, kuidas rakendada omandatud põhimõtteid seoses tegevuste paketi esimeses etapis kogutud patsiendiandmetega.

Töötubades olid esindatud kõik osalevad liikmesriigid. Osalejad olid intensiivravi ja EMO klinitsistid, siirdamiskoordinaatorid ja projektijuhid (Joonis 4).

JOOKSVAD TEGEVUSED: INTENSIVRÄVISPETSIALISTIDE JA SIIRDAMISKOORDINAATORITE VAHELINE KOOSTÖÖ

Parendusmudel

Langley G, Moen R, Nolan K, Nolan T, Norman C, Provost L, (2009), *The improvement Guide: a practical approach to enhancing organizational performance* (2nded), Jossey Bass Publishers, San Francisco

JOON. 4 PARENDUSMUDEL

EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDONORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

Osalevatel haiglatel paluti järgida PDSA-meetodit ning kasutada nende poolt patsiendiküsitluse etapis edastatud andmete analüüsi, et uurida kohalike elundidoonorlust takistavaid barjääre ning koostada plaan, kuidas parandada olukorda väikeste muudatuste tegemisega. 67-st veebi teel patsiendiküsitluse vastuseid sisestanud haiglast saatis 54 haiglat oma plaanid Ühendkuningriigi projektimeeskonnale üle vaatamiseks.

PDSA-meetodi rakendamine osalevate haiglate poolt algas 2013. aasta septembri ja novembri vahel ning kestis kuni 6 kuud. PDSA-plaani rakendusperioodil kogusid haiglad lisaandmeid, et mõõta sekkumise mõju. PDSA-tsükli lõppemisel edastasid haiglad aruande Ühendkuningriigi projektimeeskonnale, kes analüüsis sekkumise mõju. Teenuste parendamise etapi tulemuste analüüs lisatakse projekti lõpparuandele (avaldatakse 2015. aasta alguses).

Lõpparuandega on kaasas teenuste parendamise meetodi ning PDSA tsükli materjalide komplekt elundidoonorluse valdkonna jaoks. Materjalide komplekt aitab projekti käigus alustatud tegevustega edasi minna ning toetab muid teenuste parendamise meetodit rakendavaid haiglaid, et aidata kaasa TP pikaajalisele mõjule.

EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDONORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

Elundidoonorluse ja siirdamise valdkonna mestimine

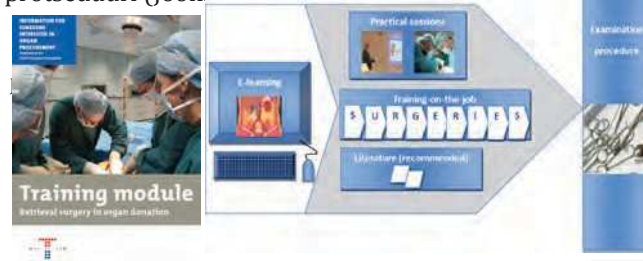
Prantsusmaa biomeditsiiniagentuuri Agence de la biomédecine juhitud elundidoonorluse ja siirdamise valdkonda puudutavad mestimistegevused olid mõeldud selleks, et liikmesriigid saaksid toetada üksteist praktiliste koostööprojektide käigus vastavalt EL-i Elundidoonorluse ja elundite siirdamise tegevuskavale (2009–2015) ning direktiivile 2010/53/EL. Konkreetse oskusteabe vahetamise eesmärk on toetada kandidaate elundidoonorluse valdkonna või siirdamissüsteemide edasiarendamisel või tugevdamisel. Toetust taotlevad liikmesriigid määratlesid endale huvipakkuvad valdkonnad ning seejärel korraldati koostöö toetava riigiga, kellel oli vastavas valdkonnas palju kogemusi. Ellu viidi kolm mestimisprojekti.

Mestimisprojekt elundite eemaldamise väljaõppeprogrammi loomiseks Ungaris

Toetavaks riigiks oli Holland [koostööprojekti põhipartneriks oli Madalmaade Elundisiirdamise Fond (DTF) koos Leideni ja Groningeni ülikoolide kliinikumide ning Euroopa Elundisiirdamise Ühingu ESOTiga], toetatavaks partneriks oli Ungari [Ungari riikliku

vereülekandeteenistuse elundite koordineerimise osakond (HNBTS-OCO) koostöös Semmelweisi Ülikooli kirurgidega]. Mestimisprojekti esmane eesmärk oli Ungaris riikliku kirurgilise kõhuõõne elundite eemaldamise väljaõppeprogrammi loomine eesmärgiga luua ühtsed standardid ning parandada siirdatavatele elunditele kehtivaid ohutus- ja kvaliteedikriteeriume, aga ka optimeerida mitme elundi loovutamise protsessi. Madalmaades sisaldab elundite eemaldamisele spetsialiseerunud kirurgide õppekava järgmist: e-õppe platvormi, praktilisi kirurgilisi õppesessioone, teatavat arvu kas peakirurgi või assistendina läbitud elundite eemaldamise protseduure (väljaõppe töökohal) ning tunnistuse väljastamisele eelnevat lõpueksami protseduuri (Joonis 1).

TUTVUSTAVA MATERJALI NÄIDE JA SKEEM

EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDOOORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

Mestimisprojekti esimeseks etapiks oli Madalmaade e-õppe platvormi modifitseerimine nii, et see töötaks kõikide brauserite ja tahvelarvutitega, programmi sisu tõlkimine inglise keelde ja selle testimine (testis osales kokku 52 kirurgi) (Joonis 2). Platvormi testinud kirurgid andsid väga positiivset tagasisidet ning kasulikke soovitusi platvormi edasise täiustamise, näiteks anatoomilise tausta täpsustamise kohta.

JOON 2. KOHANDATUD MADALMAADE E-ÕPPE PLATVORMI JA ÕPPEMOODULI TUTVUSTUSE VAADE (DTF-I JA PARTNERITE LOAL).

Kuna oskusteabe vahendamise projekt järgis koolitajate väljaõpetamise mudelit, valiti välja kolm Ungari vanema ja kolm nooremkirurgi, kes läbisid e-õppe etapi, osalesid esimestel Madalamaades korraldatud praktilistel õppesessioonidel ning jätkasid koolitusega töökohal (oma haiglas läbiviidavad elundite eemaldamise protseduurid).

Kui Ungari juhendajad olid välja õpetatud, suurendati noorem-praktikantide arvu. E-õppe etapp lõpetati edukalt, OCO järelevalve all korraldati Ungaris OCO peakorteris ja Budapestis Semmelweisi Ülikoolis vastavalt ajagraafikule riiklikud praktilised õppesessioonid (vt allolevaid fotosid) koostöös Inimmorfoloogia ja Arengubioloogia Osakonnaga (keha ettevalmistamise oskuste omandamine). Ungari kirurge hinnati standardsete tehniliste oskuste hindamise vormide põhjal.

EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDONORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

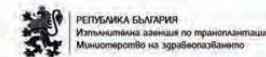

Esimene riiklik praktiline õppesessioon Budapestis, kus osales praktikandina 8 Ungari kirurgi (OCO ja osalejate fotod). Kaks praktikanti ning üks või kaks neid hindavat juhendajat laua kohta.

Kaks aastat pärast selle mestimisprojekti alustamist on kõik tegevused edukalt lõpetatud. Praeguses etapis on Ungaris arutlusel koostatud õppekava alalise rakendamise jaoks õppejõudude leidmine, juhtimine ja ametisse nimetamine, kandidaatidele vastuvõtutingimuste seadmine jne. Antud mestimisprojekti käigus sai e-õppe programm Multi-Organ Donor procurement surgery („Mitme elundi eemaldamise operatsioon“) tänu rahvusvaheliseks kohandamisele meditsiinivaldkonna UEMS-EACCME akrediteeringu (4 ainepunkti). OCO aga lisis selle koolitusvõimaluse oma arstidele suunatud haridusprogrammi, andes e-õppe platvormi läbimise eest 8 ainepunkti ning praktilise 2-päevase õppesessiooni läbimise eest 20 ainepunkti.

Antud mestimisprojekti laiemaks potentsiaaliks on uute rahvusvaheliste koolitusvõimaluste lisandumine EL-i tasemel teiste liikmesriikide jaoks. Tasub ära märkida, et mõned liikmesriigid on koolitusprogrammi vastu juba huvi tundnud.

Mestimisprojekt   **Bulgaria**   **siirdamissüsteemi**
väljaarendamiseks

Toetavaks riigiks oli Prantsusmaa [Agence de la biomédecine (ABM) ja Pariisi Robert Debré Haigla siirdamismeeskond], toetatavaks riigiks oli Bulgaria [Bulgaria Elundisiirdamise Peaagentuur (BEAT) ning Sofias asuva Pirogovi Haigla siirdamismeeskond]. Mestimisprojekti eesmärkideks oli toetada ja korraldada elundite hankimise süsteem riiklikul ja regionaalset tasandil, toetada Bulgaria Elundisiirdamise Peaagentuuri elundite loovutamise ja siirdamise registri uuendamisel, teha koostööd tegevusaruande koostamisel ning toetada pediaatrilist neerusiirdamist Bulgaria siirdamismeeskonna väljaõppe lõpetamise kaudu (kirurgia ja hoolduse alane väljaõppe algas mõne aasta eest, kuid kahjuks ei olnud seda võimalik tol korral lõpetada).

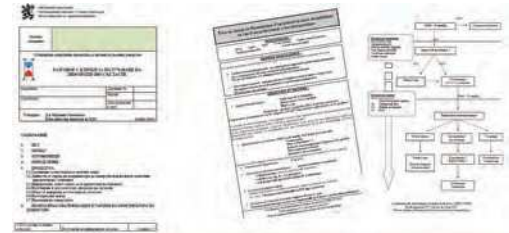
EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDOONORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

Korraldati külastusi Bulgaaria ning Prantsusmaa elundite eemaldamise ja siirdamise keskustesse, mille käigus töötati välja standardsed töökorrad (STK) prioriteetsetena esile toodud elementide rakendamiseks.

(Fotod Prantsusmaa rajatistest, ©Benoit Rajau, Agence de la biomédecine).

Koostatud standardsed töökorrad on lõpliku ülevaatamise etapis: „STK 1 – Siirdamiskoordinaatorite missioon”, „STK 2 – Potentsiaalse doonori tuvastamine pärast ajusurma”, „STK 3 – Ajusurma diagnoosimine”, „STK 4 – Perekonnale lähenemine”, „STK 5 – Elundidoonori hooldamine”, „STK 6 – Pediaatrilise elundidoonori hooldamine”, „STK 7 – Doonori ja elundi kirjeldamine”, „STK 8 – Elundite pakendamine ja transport”, „STK 9 – Tõsiste kõrvalnähtude ja reaktsioonidega toimetulek.“

Vaade koostamisel olevast BEATi standardsest töökorrast ning selle põhjaks olevast Prantsusmaa versioonist (mestijate materjalid).

Töökorrad on detailsed samm-sammulised selgitused täideviidavast ülesannetest. Töökord sisaldab kogu vajalikku informatsiooni tegevuse ja selle teostaja kohta: kes, millal, kus, millised töövahendid on vajalikud ja kuidas tuleb ülesanne täita. STK-d juhendavad ning ühtsustavad praktikaid. STK-d jaotatakse asjakohastele üksustele ning tehakse kättesaadavaks haiglapersonalile. Mis puutub aga mõne aasta eest alustatud pediaatrilise neerusiirdamise meeskonna väljaõpet, siis on varasema hindamisraporti alusel Bulgaaria meeskonnal täieliku autonoomia saavutamiseks vaja assisteerida Prantsuse siirdamismeeskonda veel kolmel siirdamisprotseduuril.

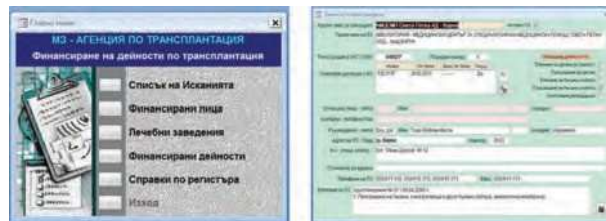

EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDOOORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

Neerusiirdamise kandidaatide üle arutleti mõlema siirdamismeeskonna esimesel kohtumisel Sofias, välja valiti kaks last. Meditsiiniliste uuringute käigus selgus aga, et mõlemad juhtumid on keerulisemad kui oodatud. Kahjuks lahkus töölt ka Bulgaaria anestezioloog, mistõttu väljaõpet ei olnud võimalik lõpetada. Prantsusmaa meeskond tegi ettepanku tulla koos nende kahe patsiendiga Prantsusmaale; see võimalus on praegu arutlusel ning patsiendid läbivad täielikku arstlikku kontrolli Pariisis. Bulgaariale anti soovitusi pikemaajalise lahenduse leidmiseks.

Selle mestimisprojekti kolmandaks osaks oli BEATi infosüsteemi täiustamine, et see oleks läbipaistvam. Konkreetsemaks eesmärgiks oli aastaaruande koostamine ja levitamine.

Pärast Prantsusmaa biomeditsiiniagentuuri (ABM) eksperdi külastust ning parendusettepanekute tegemist on BEATi eksperdid pühendanud viimased kuud oma infosüsteemi täiustamisele ning LIGIPÄÄSU-põhise elundidoonorluse ja siirdamistegevuse registri loomisele. ABMi eksperdid vaatasid üle BEATi olemasoleva järelevalve- ja hindamissüsteemi (BEATi peakorteris ning haiglates kohapeal) ning andis soovitusi süsteemi täiustamiseks ja edasiarendamiseks.

Kuvatõmmised BEATi doonorite ja siirdamistegevuste registrist (BEATi materjalid).

BEAT nimetas ametisse eksperdi ning järgmiseks sammuks BEATi infosüsteemi täiustamisel oli veebirakendusel põhineva süsteemi üleviimine MS SQL serverisse, et lihtsustada andmete töötlemist. BEATi ekspert koolitati välja ABMi peakorteris. Teise tegevusena saatis BEATi infosüsteemiga tegelev ekspert Prantsuse koostööpartnerile viimase poolt küsitud andmeid. Andmed puudutasid elusdoonoreid, surnud doonoreid ja siirdamisi. Hetkel tegeleb Prantsusmaa Agence de la biomédecine andmete töötlemisega ning koostab aastaaruande mustandit. Aruanne kajastab hästi Bulgaaria donorlus- ja siirdamistegevust ning on kasulik materjal BEATi veebilehele üleslaadimiseks – infoks erialaspetsialistidele ning üldsusele.

EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDONORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

JOOKSVAD TEGEVUSED:

MESTIMINE

Selle mestimisprojekti eesmärgiks oli Bulgaaria jaoks välja töötada üldine elundidoonorluse ja siirdamise süsteem. Alates projekti alustamisest 2012. aastal on siirdamistegevused Bulgaarias enam kui kahekordistunud (vt tabelit allpool). Tegevusandmed on selgeks ja konkreetseks indikaatoriks, mis peegeldavad Bulgaaria Elundisiirdamise Peaagentuuri pühendumist, kogu doonorlus- ja siirdamisvaldkonna personali kaasamist ning samuti kohapealsete mestimistegevuste ja riikliku tasandi mestimistegevuste edukust.

	2012	2013	2014
Surnud doonorid	2	10	22
Elusdoonorid	9	11	12
Neerusiirdamised	13	28	56
Maksasiirdamised	4	7	19
Südamesiirdamised	2	4	4
Siirdamisi kokku	19	39	79

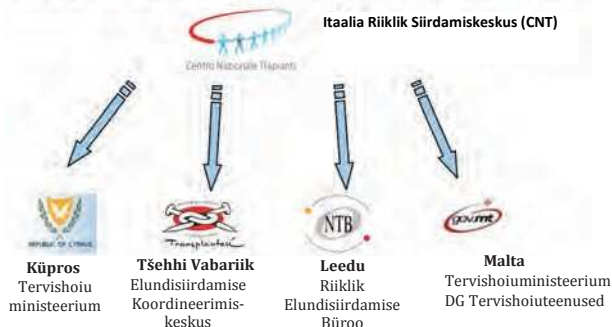
Donorlus- ja siirdamistegevused Bulgaarias (absoluutväärtustes).

Püsivate ning kaugemaleulatuvate tulemuste saavutamiseks on loomulikult vaja sellest projektist enamat, sh lisarahastust ning avalikkuse teavitamise kampaaniat, mis taastaks positiivse suhtumise elundidoonorluse ning siirdamise ja tervishoiusüsteemi suhtes, edasist kohapealset koostööd spetsialistidega, tegevusi riiklike juhiste ja eeskirjade loomiseks jne.

Siiski andis antud mestimisprojekt Bulgaariale hea impulsi, juhtis tähelepanu valdkonna vajadustele ning väga olulise tulemusena motiveeris valdkonna personali. Samuti tasub esile tõsta, et Bulgaaria Elundisiirdamise Peaagentuur on nüüd Transplant EU võrgustiku aktiivne liige ning on loonud kasulikke kontakte teiste liikmesriikide siirdamisagentuuridega, millest peaks tulevikus olema abi ja nõu.

Mestimisprojekt siirdamiskeskuste autoriseerimis- ja auditeerimissüsteemi väljatöötamiseks

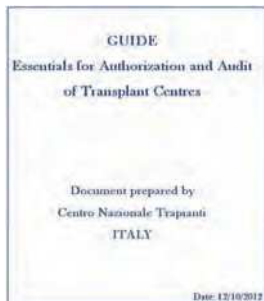
Mestimisprojekt siirdamiskeskuste autoriseerimis- ja auditeerimissüsteemi väljatöötamiseks

EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDOONORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

Toetavaks riigiks oli Itaalia ning toetatavateks riikideks Küpros, Tšehhi Vabariik, Leedu ja Malta. Mestimisprojekti eesmärgiks oli Itaalia kohendatud mudeli põhjal siirdamiskestuste autoriseerimis- ja auditeerimissüsteemi väljatöötamine vastavalt toetatavate riikide riiklikele nõuetele ja vajadustele.

Projekt puudutas õiguslikku staatust (direktiiv 2010/53/EL) ning struktuuri, rolle ja ülesandeid. Esmalt esitas iga toetatav maa riikliku aruande, mis käsitles juhtorganeid, olemasolevat riiklikku auditeerimissüsteemi (kui olemas), rakendatavat hindamisprotseduuri

(kui olemas, siis kvaliteediindikaatoreid, andmete kogumist ja analüüsi, rutiinseid inspeksioone/auditeid, järelevalvet), volitatud siirdamiskeskusi, enesehinnangut kehtiva süsteemi tugevuste ja nõrkuste, täiustamist vajavate valdkondade ning uue süsteemi rakendamise võimalike takistuste kohta. Need aruanded võimaldasid Itaalia partneril koostada Põhimõtete teejuhi siirdamiskestuste autoriseerimis- ja auditeerimissüsteemi väljaarendamiseks. Teejuhi teemadeks on autoriseerimisprotseduurid, siirdamistulemuste hindamine,

järelevalvesüsteem (aruandlus ning kõrvalmõjude ja -reaktsioonidega toimetulek) ning loomulikult auditeerimine (koos tehniliste lisadega, kus on kirjas neeru- ja maksasiirdamiskeskuste auditeerimise üksikasjad). Oluline on see, et koostatud teejuhti saab väga lihtsalt kohandada ükskõik millise liikmesriigi jaoks.

Seejärel toimusid külastused toetatavatesse riikidesse (ning pädevatesse asutustes): arutelud riikide spetsialistidega olid viljakad, anti juhiseid ja tehti ettepanekuid tulevaste edasiarenduste kohta. Lisaks toetas Itaalia mestijaid pidevalt välja pakutud autoriseerimis- ja auditeerimissüsteemi rakendamisel ja selle kohalikele oludele vastavaks kohandamisel.

(Fotod: ©Benoit Rajau, Agence de biomédecine)

EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDOONORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

Osusteabe edasiandmise lõpetamiseks korraldati Itaalias koolitus väljavalitud audiitoritele (2–4 riigi kohta). Kolmenädalane koolitusprogramm toimus Itaalia Elundi-siirdamise Keskuse (CNT) e-õppe platvormi põhjal; materjalid sisaldasid kõiki asjakohaseid ja informatiivseid dokumente ja juhiseid. Koolitavad andsid kursuse lõpus hinnangu plaani rakendatavusele riiklikul tasandil ning tegid ettepanekuid e-õppe lahenduse täiustamiseks.

CNT e-õppe platvormil põhinevat veebipõhist kaugõppekursust sai läbida Interneti teel aadressil <http://www.cntfad.org> (kuvatõmmised CNT-lt).

E-õppe etapile järgnes lähiõppesessioon, mis koosnes Itaalia siirdamiskeskuses läbi viidud auditeerimisharjutusest. Koolitavatele audiitoritele meeldis simuleeritud audit väga, kuna see võimaldas neil siirdamiskeskuste autoriseerimis- ja auditeerimissüsteemi väljatöötamise teejuhust ning e-õppe kursusest saadud teadmisi praktiliselt rakendada. Kuna mõned mestimisprojektis osalenud riigid ei ole geograafiliselt

mõõtmelt nii suured kui teised, tähendaks nende puhul rangelt riiklik auditeerimine põhimõtteliselt enesehindamist. Et vältida võimalikku huvide konflikti, tehti ettepanek, et Tšehhi Vabariigi ja Leedu puhul viidaks läbi ühisaudit koos Itaalia ekspertidega. Auditite käigus määratleti võimalikud probleemid ning täiustamist vajavad valdkonnad. Ekspertidevahelised arutelud olid viljakad, tehti ettepanekuid võimalike tegevuste ning edasiste sammude kohta. Malta kui väikeriik, kus võib tekkida raskusi anonüümsuse säilitamisega, pooldas suurt üldist kohtumist siirdamiskeskuses. Arutleti siirdatavate elundite andmise kriteeriumide, ootenimekirjade, registrite, siirdamistulemuste jms üle, spetsialistid jagasid oma nägemusi, tehti ettepanekuid edasisteks sammudeks. Mitme osapoolega mestimisprojekt toetab direktiivi 2010/53/EL rakendamist ning soodustab konkreetsemalt praktikate ühtsustamist projektiga toetatavates liikmesriikides. Veelgi enam – kuna Põhimõtete teejuht siirdamiskeskuste autoriseerimis- ja auditeerimissüsteemi väljaarendamiseks on ükskõik millise EL-i liikmesriigi tervishoiusüsteemile lihtsalt rakendatav, on sel potentsiaali laiaks levikuks ning kasutuselevõtuks muudes liikmesriikides, sama kehtib ka audiitorite e-õppe programmi kohta.

EUROOPA LIIDU ÜLESE ÜLDISE KOORDINEERITUSE SAAVUTAMINE ELUNDIDONORLUSE VALDKONNAS: ACCORD

Mitme partneriga projektidest saadud kogemused on tõepoolest kasulikud selliste aspektide määratlemisel, mis võimaldaksid ühtsel süsteemil erinevates õigusruumides ja keskkondades toimida. Lisaks saab audiitoritele loodud kursuse ülesehitust ja rakendust kasutada põhjana riiklike siirdamiskeskuste audiitorite koolitusmudeli väljatöötamisel. CNT lõi praktiliste tegevustega väljakutseterohke, mitme partneriga mestimisprojekti ning kohandas edasiantavat oskusteavet vastavalt iga riigi vajadustele ja näitas üles realistlikku eksperimentaalset lähenemist võimalikele riiklikele erinevustele ja probleemidele. Tänu CNT oskusteabele ning mestijate pühendumisele ja vabatahtlikule osalemisele sellistes tegevustes nagu oskusteabe edastamise protsessi testimisaluseks olemine, võib projekti juba selle praeguses faasis edukaks lugeda. Nagu ütles üks mestija Leedu Riiklikust Elundisiirdamise Büroost: „Kohalikud eksperdid näevad auditeid nüüd kui võimalusi muutusteks ja täiustamiseks.“

Mestimistegevuste lisandväärtus

Mestimistegevuste põhieesmärgiks oli doonorlus- ja siirdamissüsteemide edasiarendamine liikmesriikides spetsiifiliste valdkondade rakendamise või parendamise kaudu kogunud

liikmesriigi oskusteabe edasiandmise toel. Koostatud töövahenditel on aga ka rohkem potentsiaali EL-i tasandil jagamiseks ning muudiski liikmesriikides rakendamiseks.

Lisaks mestimistegevuste tulemustest aru andmisele koostab Agence de la biomédecine koos mestijatega kahe või mitme osapoolega mestimisprojektidest saadud kogemuste põhjal Mestimisjuhendi. Juhendi eesmärgiks on toetada uusi algatusi pärast ACCORDi ühismeetme lõppemist.

